

۱ در بیت «با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت» مجاز را بیابید و معنی آن را ذکر کنید.

۲ درست یا نادرست بودن هر عبارت را با توجه به بیت زیر مشخص کنید.
در پیشگاه اهل خرد نیست محترم هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت
الف) نقش دستوری «محترم» در دو مصراع متفاوت است.
ب) بیت در مجموع سه ترکیب اضافی و ترکیب وصفی دارد.

۳ نقش ضمیر متصل در بیت با کدام واژه در مصراع دوم یکسان است؟
همّت بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نوسفرم

۴ نقش ضمیر «ش» در مصراع «ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است» با کدام کلمات در بیت زیر یکسان است؟
همّت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است

۵ لفظ «قانون» در کدام بیت یادآور اشعار کسانی چون بهار، عارف و فرّخی یزدی است؟
الف) دی گفت طبیب از سر حسرت چو مرا دید هیهات که رنج تو ز قانون شفا رفت
ب) خدا را محتسب ما را به فریاد دف و نی بخش که ساز شرع از این افسانه بی‌قانون نخواهد شد
پ) چه دانند این گروه ابله دون که حرّیت چه باشد؟ چیست قانون؟

۶ در بیت زیر یک واژه که هم‌آوا دارد، بیابید و اختلاف معنای دو کلمه هم‌آوا را ذکر کنید.
الف) ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است
ب) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

۷ معادل معنایی هر یک از لغات زیر، در کدام بیت آمده است؟ یک بیت اضافی است.
الف) اهل مشرق پیر و برنا یار و همدست همد / همّت یاران چه شد؟ اقدام همدستان کجاست؟
ب) دفع اجانب را جدّی شویم / لازم اگر شد متعدّی شویم
پ) مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد / هدهد خوش‌خبر از طرف سبا باز آمد
ت) همّت طلب از باطن پیران سحرخیز / زیرا که یکی را ز دو عالم طلبیدند
ث) بر خلق خدا ظلم روا می‌نتوان داشت / هم مسلک یک سلسله سارق نتوان بود
ج) بر آن سرم که ننوشم می و گنه نکنم / اگر موافق تدبیر من شود تقدیر
کناره
روش
همراه
بیگانگان
دعا

۸ از میان سه بیت زیر، کدام ابیات با دیگر هم‌مضمون‌اند؟ مضمون مشترک آن‌ها را بنویسید.
الف) فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش بنمایید که هر کس نکند مثل من است
ب) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
پ) ای وطن‌پرور ایرانی اسلام‌پرست همّتی ز آنکه وطن رفت چو اسلام ز دست

هر یک از ابیات ستون راست را به آرایه متناسب آن در ستون سمت چپ وصل کنید. یک آرایه اضافی است.

تلمیح	الف) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است
ایهام	ب) ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است
تشبیه	پ) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
استعاره	

آرایه متناسب با هر یک از ابیات زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.
 الف) بیت «با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت» دارای آرایه (تضمین / تلمیح) است.
 ب) کلمات «کم» و «بیش» در بیت «هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت» با یکدیگر آرایه (تکرار / جناس همسان) می‌سازند.
 پ) در بیت «در دَفتَرِ زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت» ترکیب مشخص شده (اضافه تشبیهی / اضافه استعاری) است.

نقش‌ها دستوری خواسته‌شده را بنویسید.
 الف) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی
 ب) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم
 چون فَرخِ موافق ثابت‌قدم نداشت
 هر کس که فکرِ جامعه را محترم نداشت

با توجه به معنا، در هر مورد، کلمه درست را از کمانک انتخاب کنید.
 الف) (اهرمَن / احرمن) از سجده
 پنهان بی‌خبر
 ب) خواهی از دغدغه و رنج (فراقت / فراغت) یابی
 پ) سوی (بیت‌ال‌حزن / بیت‌ال‌هزن) سوخته یعقوب آرد
 با توجه به معنا، در هر مورد، کلمه درست را از کمانک انتخاب کنید.
 ز آنکه بود از شعله‌های عشق
 انسان خاکی سر کشید
 ترک صحبت کن و در خانه نشین صوفی‌وار
 بویی از پیرهن یوسف افتاده به چاه

در هر یک از عبارات زیر یک غلط املایی دیده می‌شود. آن را بیابید و اصلاح کنید.
 الف) جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بحر وطن
 ب) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است
 بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است
 مار ا فراقتی است که جمشید جم نداشت

معنای هر یک از ابیات زیر با کدام کلمه کامل می‌شود. یک کلمه اضافی است.
 «ملک - اجانب - جامه - انصاف - ثابت‌قدم»
 الف) ای دوست تا نخندی بر پای‌لغز عاشق
 ب) به حیرتم که ز ما چه می‌خواهند
 پ) گه نعره زدی بلبل گه دریدی گل
 ت) تا لشکر غمت نکند دل خراب
 دانی که مست مسکین نباشد
 ملوک عصر ز مثنی گدا چه می‌خواهند
 با یاد تو افتادم از یاد برفت آن‌ها
 جان عزیز خود به نوا می‌فرستمت

معنای «همت» را در دو بیت زیر مقایسه کنید.
 الف) همتم بدرقه راه کن طایر قدس
 ب) همت آن باشد که گیری دستی از افتاده‌ای
 که دراز است ره مقصد و من نوسفرم
 بر سر افتادگان پا کوفتن آسان بود

کدام غزل را می‌توان غزل اجتماعی دانست؟ چرا؟
 الف) سپاه عشق تو ملک وجود ویران کرد
 ب) زنده به خون‌خواهی‌ات هزار سیاوش
 بنای هستی عمرم به خاک یکسان کرد
 گردد از آن قطره خون که از تو زند جوش

- ۱۷ در بیت «انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی / چون فرّخی موافق ثابت قدم نداشت» شاعر کدام ویژگی خود را ستوده است؟
- ۱۸ مهم‌ترین ویژگی اخلاقی سراینده «هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت» است.
- ۱۹ از میان سه بیت زیر، کدام ابیات با دیگر هم‌مضمون‌اند؟ مضمون مشترک آن‌ها را بنویسید.
 الف) فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش
 ب) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم
 پ) این وطن‌پرور ایرانی اسلام‌پرست
 بنمایید که هر کس نکند مثل من است
 ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
 همتی ز آنکه وطن فت چو اسلام ز دست
- ۲۰ معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.
 الف) نشاط غربت از دل کی برد حبّ الوطن بیرون
 ب) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد
 پ) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی
 یه تخت مصرم اما جای در بیت‌الحرزن دارم
 ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الحرزن است
 چون فرّخی موافق ثابت قدم نداشت
- ۲۱ در کدام بیت، کلمهٔ مشخص شده، آرایهٔ مجاز (استعاره) دارد؟ توضیح دهید.
 الف) نشاط غربت از دل کی برد حبّ الوطن بیرون
 ب) پس یعقوب خانه بنا نهاد و آن را بیت‌الحرزان نام نهاد.
 به تخت مصرم اما جای در بیت‌الحرزن دارم
- ۲۲ بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت» به ترتیب چند ترکیب وصفی و چند ترکیب اضافی دیده می‌شود؟
 الف) یک ترکیب وصفی، دو ترکیب اضافی
 ب) دو ترکیب وصفی، یک ترکیب اضافی
 پ) دو ترکیب وصفی، دو ترکیب اضافی
 ت) یک ترکیب وصفی، یک ترکیب اضافی
- ۲۳ نقش دستوری هر یک از موارد مشخص شده را تعیین کنید.
 الف) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت
 ب) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم
 پ) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی
 ت) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم
 آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت
 ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
 چون فرّخی موافق ثابت قدم نداشت
 هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت
- ۲۴ معنای «همت» را در دو بیت زیر مقایسه کنید.
 الف) همتم بدرقهٔ راه کن طایر قدس
 ب) همت آن باشد که گیری دستی از افتاده‌ای
 که دراز است ره مقصد و من نوسفرم
 بر سر افتادگان پا کوفتن آسان بود
- ۲۵ بیت «نشاط غربت از دل کی برد حبّ وطن بیرون؟ / به تخت مصرم اما جای در بیت‌الحرزن دارم» به کدام داستان اشاره دارد؟
- ۲۶ شاعر در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت»، ادامهٔ حیات ملّت‌ها را در گرو چه موضوعی می‌داند؟
- ۲۷ کدام یک از ترکیب‌های مشخص شده، مجاز است؟ مفهوم آن را بنویسید.
 «نالهی مرغِ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغِ گرفتار قفس هم‌چو من است»
- ۲۸ با توجه به بیت «در پیشگاه اهل خرد نیست محترم / هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت»، در نظر خردمندان چه کسی محترم است؟

۲۹ با توجه به ادبیات پایداری، مضمون مشترک ابیات زیر را بنویسید.
الف) جامه‌ای کاو نشود غرق به خون بهر وطن / پَدْر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است (عارف قزوینی)
ب) فَرّخی ز جان و دل می‌کند در این محفل / دل نثار استقلال، جان فدای آزادی (فَرّخی یزدی)

۳۰ در کدام بیت‌ها، یکی از اجزای جمله حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید.

۱ «مال و می» مجازاً همه دارایی دنیوی

۲ الف) ص ب) غ

۳ «م» مضاف‌الیه است و با «مقصد» در مصراع دوم هم‌نقش است.

۴ «ش» در بیت مفعول است و با «همت» و «خبر» هم‌نقش است.

۵ گزینه پ پاسخ صحیح است.

۶ بهر: برای/ بحر: دریا

۷ ب) اجانب: بیگانگان

پ) طرف: گناره

ت) همت: دعا

ث) مسلک: روش

ج) موافق: همراه

۸ الف و پ) دعوت به مبارزه در راه آزادی و بهبود وضعیت جامعه

۹ الف) استعاره: خانه (وطن)

ب) تشبیه: مسلک مرغ همچو من است

پ) تلمیح: داستان سلیمان

۱۰ الف) تلمیح ب) تکرار پ) تشبیهی

۱۱ الف) متمم، مفعول ب) نهاد، مفعول

۱۲ الف) اهرمن ب) فراغت پ) بیت‌ال‌حزن

۱۳ الف) بهر ب) فراغتی

۱۴ الف) ثابت‌قدم ب) اجانب پ) جامه ت) ملک

۱۵ الف) دعای سحرگاه ب) تلاش، کوشش

۱۶ گزینه ب پاسخ صحیح است. بیت قسمت «الف» عاشقانه است ولی در قسمت «ب» به خون‌خواهی از کشته‌شدگان اشاره شده است.

۱۷ پایداری در راه هدف.

۱۸ قناعت و بلند نظری.

۱۹ «الف» و «پ» هر دو بر این تأکید دارند که باید برای وطن کاری کرد.

۲۰ الف) شادی دیار غربت نمی‌تواند عشق به وطن را بیرون ببرد. من در جایی خوبم (همانند جایگاه فرعون مصر) اما انگار در خانه غم و غصه ساکنم.

ب) وطنی را که قرار است بیگانگان آباد کنند، باید از اشک ویران کرد که آن وطن، خانه غم و غصه است.
پ) عدالت و درستی، موافقان زیادی داشت ولی هیچ‌کدام به اندازه مثل فرخی، پایدار نبودند.

۲۱ گزینه الف پاسخ صحیح است. بیت‌ال‌حزن استعاره از دیار غربت است.
در قسمت «ب» بیت‌الاحزان به معنای حقیقی خود به کار رفته است.

۲۲ گزینه پ پاسخ صحیح است. وصفی‌ها؛ هر ملت، مردم صاحب‌قلم / اضافی‌ها؛ دفتر زمانه، نامش

۲۳ الف) قید، مفعول (ب) متمم، مسند (پ) متمم، مفعول (ت) نهاد، مفعول

۲۴ الف) دعا، دعای سحرگاهی (ب) تلاش، کوشش

۲۵ داستان یوسف (ع) (ص ۲۸)

۲۶ داشتن مردم صاحب‌قلم (ص ۲۷)

۲۷ مرغ اسیر در مصراع اول مجاز است. مجاز از شاعر (ص ۲۸)

۲۸ کسی‌که به افکار مردم جامعه احترام بگذارد. (ص ۲۷)

۲۹ ایثار و جان‌فشانی در راه وطن و آزادی، میهن‌پرستی و بیگانه‌ستیزی

۳۰ ۱- فکری ای هم وطنان در ره آزادی خویش / بنمایید که هرکس نکند مثل من است (هرکس فکری به حال خود «برای آزادی خود» نکند) حذف به قرینه‌ی لفظی

۲- خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است (تو آن‌را از اشک ویران کن) حذف به قرینه‌ی لفظی

۳- جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است (که آن جامه) حذف به قرینه‌ی لفظی